

Село Фурси – успішний розвиток сільської громади в українських реаліях

Для дослідження сільського розвитку на основі локальних ініціатив сільської громади були виявлені та проаналізовані нові форми соціальної співпраці та впроваджені внаслідок цієї співпраці проекти розвитку села, що забезпечили вирішення нагальних соціально-економічних проблем, спрямованих на пом'якшення негативних наслідків процесів аграрних трансформацій.

Інформаційною базою виконаного дослідження слугувала низка нормативно-правових документів Фурсівської сільської ради, зокрема звіти про виконання доходної частини бюджету села за період 2001–2008 рр., плани соціально-економічного розвитку, починаючи з 2005 р., протоколи засідань виконавчого комітету та щорічних звітів сільського голови перед виборцями, рішення низки сесій сільських депутатів. Для збору емпіричних даних проведено серію інтерв'ю з головою та працівниками зазначеної сільради, метою яких було опитування безпосередніх організаторів і учасників проектів сільського розвитку локального рівня у с. Фурси Білоцерківського району Київської області за період з початку 2000 р. і до теперішнього часу. Інтерв'ювання спрямовувались на виявлення соціальних ініціатив у контексті розвитку сільської громади та суб'єктів соціальної співпраці, взаємодія яких сприяла реалізації проектів сільського розвитку і згуртуванню сільської громади, що зазнала негативних впливів у результаті процесів реструктуризації радянської інституційної системи соціального розвитку села.

Колишня система вибудовувалася протягом досить тривалого часу, про що свідчить історичний розвиток місцевої громади.

Еволюція формування сільської громади

Село Фурси є одним із найдавніших поселень на Білоцерківщині. Перші документальні згадки про нього сягають кінця XVI ст., коли навколо Білоцерківського замку вже утворилися система родових хуторів місцевого боярства, яке мало нести службу за тримання своїх маєтків. Таким чином утворився і ху-

тір білоцерківських боярів-козаків Фурсів. Цей рід фіксується у складі боярства Київського воєводства у XV-XVI ст. Згадане свідчить про те, що село засноване козаком Фурсом. Крім родового хутора Фурсів, на теренах сучасного села розташовувалося поселення Кам'янка, засноване білоцерківським намісником князем Курцевичем наприкінці XVI ст. Його значення полягало у переправі через р. Кам'янка. Частина с. Фурси, що розташована при впадінні р. Кам'янка у р. Рось з 1875 р. вперше зустрічається під назвою Чмирівка. Сьогодні цей населений пункт підпорядковується Фурсівській сільській раді.

Школа у с. Фурси була заснована у 1860 р. приходським священиком. З приходом Радянської влади навчальний заклад перевели із церковно-приходського до світського, прибули вчителі з педагогічною освітою і кількість учнів почала зростати. У школі відкрили 4 та 5 класи (до цього навчалися 3 роки). Крім того, були започатковані вечори шкільної самодіяльності. Починаючи із 1932 р., заклад почав випускати учнів із семирічною освітою. Та вже у 1952 р. Фурсівська школа стала середньою загальноосвітньою, й тут працювало 35 (у тому числі три Заслужених вчителі України) вчителів та навчалося 460 учнів. Ураховуючи зазначене, у 1963 р. повністю була ліквідована неписьменність серед населення. У селі налічувалося 28 мешканців із вищою освітою, 339 із середньою і 580 із незакінченою середньою освітою.

У середині 80-х років попереднього століття у селах Фурси (4750 чол.) та Чмирівка (350 чол.) проживало понад 5 тис. жителів, але з початку 90-х село почало поступово занепадати (рис. 1). Усе менше коштів виділялося на соціально-економічний та культурний розвиток. Об'єкти соціального призначення практично вже не будувалися, а ті, що були, не підтримувалися у належному стані, значно погіршилась соціально-демографічна ситуація на селі. Прихід нового тисячоліття зафіксував такі показники стану соціально-економічного і культурного життя сільської громади: процеси депопуляції набрали загрозливих розмірів (у 1999 р. померло 93 чол., а народилося лише 8 немовлят); кількість учнів у школі скоротилася на 150 чол. і становила 500 дітей; кількість дітей у дитячому садку зі 150 зменшилася до 47.

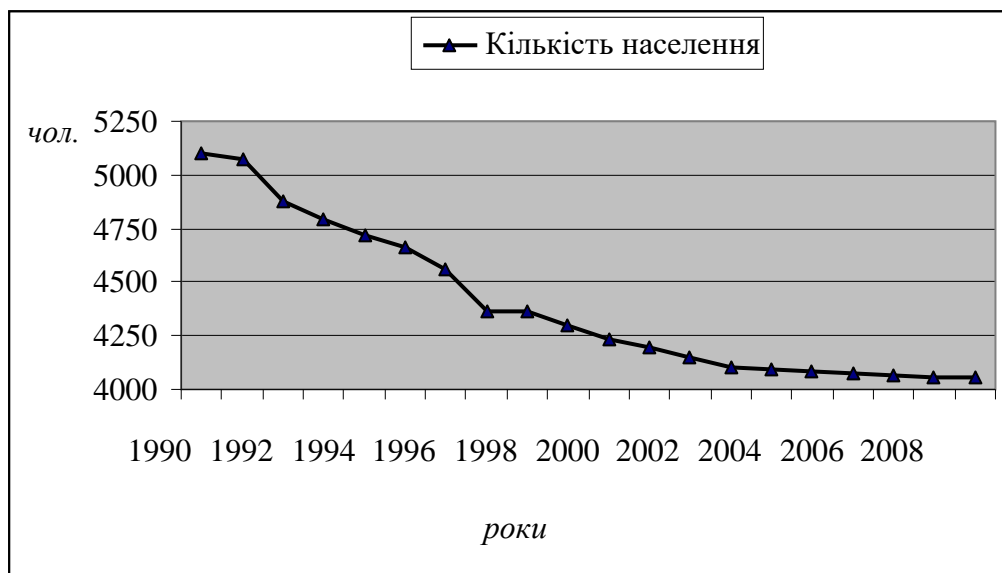

Рис. 1. Динаміка чисельності населення у Фурсівській сільській громаді, 1990–2008 рр.

Джерело: за даними Білоцерківської районної ради за відповідні роки.

Тенденції змін чисельності населення свідчать про різке його скорочення, починаючи з 1990 р. по 2001 р.; темпи його дещо скоротилися після 2002 р., проте динаміка скорочення зберігається і до тепер. Спостерігається значне постаріння сільської громади: кількість пенсіонерів – 1285 чол. (32%), серед яких 12 особам 90 і більше років.

Кількість населення, зайнятого в усіх сферах економічної діяльності, – 2666 чол., у промисловості 1868 чол., сільському господарстві – 25 чол., будівництві – 68 чол., торгівлі – 152 чол., соціальній сфері – 334 чол., у інших галузях – 219 чол. Станом на сьогоднішній день понад 3000 чол. населення проживає в 1682 індивідуальних житлових будинках і близько 1000 чол. – у 40 багатоквартирних будинках.

Відповідно до результатів емпіричних досліджень члени сільської громади, які започаткували процес її відродження, – це команда освічених ентузіастів, об’єднаних спільною метою, під керівництвом лідера – голови сільської ради Фурсенка Миколи Івановича.

Довідка

Фурсенко М.І. народився у селі Фурси, закінчив місцеву середню школу, Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка, після закінчення працював вчителем у Фурсівській загальноосвітній школі, потім з 1970 р. перебував на командно-адміністративних посадах Міністерства оборони СРСР та України, проходив курси управління у ВУЗ'ах МО та навчався у школі ім. Кеннеді Гарвардського університету (США). У 2000 р. звільнився у запас з посади заступника начальника Головного організаційно-мобілізаційного управління Генерального штабу Збройних Сил України у зв'язку із обранням на конкурсній основі на посаду сільського голови с. Фурси переважною більшістю голосів сільських громадян (85%). Після обрання сільський голова почав висувати суворі вимоги до своїх підлеглих і наголошував на сумлінному виконанні покладених на них обов'язків, необхідності самоосвіти і покращенні професійної підготовки. Таким чином, працівники, які не відповідали новим правилам, звільнялися, а на їх місце приходили нові. Зазначене дало змогу зібрати команду професіоналів, які відповідально ставляться до своєї роботи.

До команди реформаторів належить також секретар сільської ради, головний бухгалтер, землевпорядник, спеціаліст із видачі субсидій, економіст, діловод з питань військового обліку, а також директор та провідний спеціаліст фурсівського сільського центру соціальної служби сім'ї, дітей та молоді. Усі члени команди вихідці із с. Фурси.

Соціальні ініціативи сільського розвитку

Початковим етапом соціальних змін у громаді стало налагодження соціальної взаємодії між головою, сільськими депутатами, виконавчим комітетом та членами громади. Система соціальних взаємозв'язків у виборних органах сільської громади формувалась таким чином, що більшість депутатів попереднього скликання були представниками сільської інтелігенції та промислових об'єктів на території села, що не відображало інтереси всієї громади. Для подолання соціальної відмежованості керівництва від мешканців громади, сільська територія була розділена на 21 виборчий округ, а виборці обирали власну кандидатуру на посаду депутата місцевої ради лише зі свого виборчого округу. За таким же принципом були обрані члени виконавчого комітету. Такі нововведення максимальною мірою забезпечили відкритість роботи сільської ради та наблизили її діяльність до потреб місцевих мешканців. Для залучення жителів до задоволення цих потреб за таким же принципом були сформовані вуличні комітети, які очолювалися головами вуличних комітетів. Голови обирались лише із числа селян на тих же засадах, за якими формувався виконавчий комітет.

Указаний механізм себе повністю виправдав, оскільки громада стала більш згуртована, та все більше людей почало приймати активну участь у житті села.

При сільській раді працює три депутатських та п'ять змішаних комітетів, опікунська рада та спортивно-фізкультурний клуб "Граніт". Останній має власний статут і займається популяризацією фізичної культури та спорту у селі.

Слід зазначити, що у селі регулярно проводяться загальні збори жителів, на яких очільник села звітує про свою роботу, планується розвиток, розмір добровільних внесків та вирішуються поточні проблеми. На зазначених зборах обов'язково приймають участь уповноважені від вуличних комітетів та всі бажаючі жителі села. Аналогічні заходи проводяться у виборчих округах сільськими депутатами. Всі рішення, які приймаються на засіданнях ради та виконавчих комітетів доводяться до населення на дошках оголошень, які знаходяться у кожному із 21 виборчого округу.

Протягом короткого часу спільними зусиллями односельців при організації підтримці вуличних комітетів і сільської ради вдалося відремонтувати два пішохідних містки через річку Кам'янка, а також провести комплекс заходів із її очищення; упорядкувати центральний парк, центр села та провести повну реконструкцію стадіону на 350 місць; організувати та провести низку спортивних заходів і сформувати шкільні та професійні футбольні й волейбольні команди (футбольна команда "Інтер" виграла кубок Київської області 2009 р.); створити сільську раду ветеранів, яка об'єднала понад 1400 пенсіонерів. Робота з пенсіонерами супроводжувалась їх залученням до участі у роботі з молоддю, до вирішення соціальних проблем, проведення культурних та мистецьких заходів, у наданні допомоги школі, дитячому садку та самотнім мешканцям села.

Керівники всіх громадських організацій періодично запрошуються на сесії сільської ради задля обговорення і вирішення поточних проблем і планування роботи на майбутнє.

З метою популяризації життя громади і роботи підприємств, установ і організацій сіл Фурси та Чмирівка сільська рада активно співпрацює із засобами масової інформації (пресою, телебаченням і місцевим радіо).

Тобто запроваджені соціальні інновації сприяли тому, що більше селян усіх вікових груп були залучені до визначення і задоволення суспільних потреб, до активної участі у житті села, що сприяло згуртуванню громади та прискореному розвитку громадянських ініціатив в усіх сферах соціального і економічного життя громади. Ці ініціативи інституційно оформились у мережу громадських організацій, що були створені у сільській громаді після 2000 р. Мережа включає: раду ветеранів; спілку громадян із захисту прав власників земельних та майнових паїв; фізкультурно-спортивний клуб "Граніт"; футбольний клуб "Фурси-Інтер" благодійний фонд футбольного клубу "Мотор"; громадську організацію "Фурсівський рибалка"; товариство громадян "Олександрія"; благодійну організацію "Божії приховані скарби"; шкільну екологічну організацію "Кам'янка"; десять садово-городніх товариств; п'ять гаражних кооперативів; громаду Української Православної церкви; релігійну громаду адвентистів сьомого дня та християн віри євангельської п'ятидесятників тощо. Керівники всіх громадських організацій активно співпрацюють з місцевою владою, запрошуються на сесії сільської ради для обговорення і вирішення поточних завдань і стратегічного планування майбутнього.

Поширення інформації про соціальні зміни локального рівня формує ланцюги соціальних інновацій. Так, Міжнародний благодійний фонд "Божі приховані скарби" у рамках благодійних акцій в Україні придбав у селі будинок для розміщення української сім'ї, яка взяла під свою опіку п'ятеро дітей-інвалідів. Підтримка цієї акції з боку громади започаткувала безпосереднє співробітництво між сільською радою і фундацією з надання останньою допомоги сільським інвалідам війни та праці, дітям із вадами розвитку, малозабезпеченим, багатодітним сім'ям. Міжнародна організація сприяла також забезпеченню безкоштовними ліками селян, хворих на діабет; створила у селі підприємство для людей з фізичними вадами з виготовлення інвалідних візків та милиць для передачі їх на безоплатній основі та надала безоплатну фінансову допомогу сільській раді для закупки сучасного обладнання, щоб облаштувати автономне опалення у будівлі сільської ради на суму близько 20 тис. грн. Крім

того, керівництвом зазначеної організації та села планується побудувати ко-теджне містечко із власними виробничими потужностями для українських ін-валідів.

Для вирішення проблем із опаленням багатоквартирних житлових буди-нків при підтримці обласної дорадчої служби при сільській раді у 2002 р. була утворена філія кредитної спілки. Це дало змогу всім бажаючим отримати дво-річні кредити на суму 2 тис. грн під 12% річних для встановлення та облашту-вання індивідуальних систем опалення. При підтримці сільської ради малоза-безпеченим, багатодітним сім'ям і пільговикам, системи індивідуального опа-лення були встановлені за кошти бюджету Київської області. До початку опа-лювального сезону 2003 р. багатоквартирні житлові будинки були повністю переведені на індивідуальну систему опалення, що забезпечило значну еконо-мію витрат для індивідуальних користувачів.

Для безперебійного опалення індивідуальних сільських будинків громада вирішила збудувати підвідний газопровід середнього тиску Біла Церква – Фур-си – Чмирівка загальною протяжністю близько 6 км, кошти на будівництво якого були частково отримані від Міністерства аграрної політики України, ви-ділені із місцевого бюджету, і при активній допомозі членів сільської громади зазначений газопровід було прокладено, що вирішило проблему з постачанням газу у кожному селянську оселю.

Починаючи з 2002 р. силами громади розпочалось екологічне упорядку-вання місцевих ландшафтів: було ліквідовано частину сміттєзвалищ у межах басейну річки Кам'янка, 6 км русла якої проходить через село, очищено прибе-режні зони, які були заболочені та засмічені. Однак русло річки в основному замулилось, заросло чагарником та болотяною рослинністю, забруднилось на-стільки, що, за висновком державної екологічної експертизи Міністерства охо-рони навколишнього природного середовища України, не тільки не відповідало санітарним нормам, а й сприяло виникненню інфекційних хвороб. Сільська ра-да знаходилась у постійному пошуку нових ініціатив залучення позабюджет-них коштів для вирішення екологічних проблем на сільській території. З цією

метою було створено робочу групу у складі 14 членів громади на чолі із сільським головою.

Співпраця групи з дорадчою службою відкрила доступ до участі у міжнародному проекті, який започаткувало міністерство з питань охорони довкілля, продовольства і сільських територій Великої Британії. Робочою групою при залученні фахівців і мешканців громади були розроблені та направлені до розгляду необхідні проектні документи для участі у міжнародному тендері на отримання гранту на виконання проекту "Методи вдосконалення водопостачання та водовідведення, що можуть бути відтворені", кошторисною вартістю 200 тис. грн. Відповідно до умов реалізації проекту, фінансування здійснювалося на основі солідарної участі: кошти гранту поєднувалися з внесками з місцевого бюджету та місцевих підприємств. Для залучення сільської молоді до екологічних ініціатив у сільській школі під керівництвом вчительки біології була створена дитяча громадська організація "Кам'янка", яка взяла на себе зобов'язання щодо проведення моніторингу реалізації екологічного проекту, який розпочався у березні 2005 р.

У результаті виконання проекту на сільській території було проведено очистку річки, облаштовано громадські пляжі, упорядковано прибережні зони та прибережні захисні смуги, очищено від мулу близько одного кілометра найбільш забрудненого русла річки, поновлена дамба, проведено бактеріологічний аналіз води на основних ділянках, які засвідчили про значний екологічний ефект.

Для продовження екологічних ініціатив силами самої громади сільська рада рішенням сесії зініціювала передачу в оренду селянам заболочених і засмічених земельних ділянок водного фонду поблизу садиб, які межують з такими земельними ділянками. Всі бажаючі після розробки і погодження проектів відповідно до законодавства України брали в оренду заболочені ділянки і на місцях колишніх боліт будували присадибні ставки розміром від 0,05 га до 0,8 га. Суспільна вигода від підтримки цих ініціатив увінчалась створенням 20-ти присадибних ставків, що сприяло відновленню замулених природних джерел,

покращило живлення річки. Приватна вигода у цих рукотворних водоймах у тому, що селяни мають додаткові доходи від розведення риби, використовують воду для господарських потреб, а у зимовий період ставки використовуються сільськими дітьми як льодові стадіони.

Таким чином, соціальні інновації у проведенні екологічних заходів сприяли суттєвому поліпшенню стану річки та якості води у ній, яка зараз відповідає стандарту "Питна вода". Значною мірою покращились місцеві ландшафти, створені місця громадського відпочинку і дозвілля, з'явилися економічні вигоди для домогосподарств, а також нові господарюючі суб'єкти. Для підтримання екологічних ініціатив та покращення місцевих ландшафтів члени громади створили сільськогосподарський обслуговуючий кооператив "Добробут-Агро", якому було передано на утримання техніку, придбану за кошти гранту у ході реалізації проекту. Кооператив розширив сферу надання різного роду послуг у сільській громаді, таких як: вивезення сміття, орання городів, перевезення сільськогосподарської продукції та будівельних матеріалів тощо. На сьогоднішній день СОК не тільки надає послуги своїм членам, а і жителям сіл ради, у тому числі у підтриманні чистоти довкілля.

Жителі громади переконалися у тому, що спільними зусиллями можна вирішувати місцеві проблеми і домагатися позитивного результату як для громади у цілому, так і для кожного зокрема. Якщо на початку було багато песимістів, то зараз селяни повірили у силу соціальної взаємодії і активніше включаються в інноваційні проекти.

При сільському Будинку культури функціонує образотворча студія "Калина", Народний аматорський хор "Серпанок" та гурт "Троїсті музики", а також вокальний колектив "Берегиня" та три дитячі ансамблі, майже тридцять членів сільської громади займаються народною творчістю на професійній основі (зокрема є лауреати обласних, Всеукраїнської та Республіканської премій).

Зараз сільською радою з метою вирішення проблеми організованого проведення відпочинку молоді, а також шляхом залучення інвестора вирішено питання будівництва молодіжного розважального центру на місці колишнього

смітника. Вартість будівництва, відповідно до розробленої кошторисної документації, становить майже 2,5 млн грн, що дасть змогу не тільки тримати під контролем проведення заходів, на яких буде задіяна молодь, а й вирішувати питання приведення в належний стан значної частини центру села та покращення благоустрою довкілля. Пошуки інвестора продовжуються. На черзі стоїть питання щодо будівництва у с. Фурси будинку під розміщення підприємців сфери обслуговування.

Економічна активність сільського населення

Аналізуючи демографічну ситуацію середини та кінця минулого століття стало зрозумілим, що необхідною умовою призупинення зменшення чисельності населення в селах має стати не лише зміна політичного та економічного курсу держави до села, а й наполеглива праця та пошуки керівників найнижчої ланки влади – органів місцевого самоврядування, додаткових джерел фінансування поліпшення життя на селі.

На прикладі с. Фурси видно, що протягом 90-х років чисельність молоді, що проживає у селі різко скоротилась. Села Фурси та особливо Чмирівка почали старіти, адже молодь у пошуках роботи їхала до міста та за кордон. Тому з початку 2001 р. сільська рада стала приділяти увагу пошукам робочих місць на місцевому рівні, які б призупинили цю негативну тенденцію.

Таким чином, розпочалася робота із пошуків інвесторів для здійснення капіталовкладень у розбудову села, зокрема вивчивши роботу Польської гміни Скшишув Тарнівського повіту, сільрада стала наполегливо проводити роботу щодо розвитку підприємництва. Оскільки серед мешканців села є чимало людей з вищою освітою та завдяки спільній роботі депутатів й членів виконкому, база оподаткування стабільно розширюється.

Так, протягом останніх 9 років у сільській раді збільшилася кількість підприємств більш ніж у 2 рази. У межах сільської ради розташовані і ведуть свою виробничу і підприємницьку діяльність 389 підприємств, установ, організацій (фізичних і юридичних осіб). Найбільшими з них є: Білоцерківський держлісгосп, Державне підприємство "Експериментальна база "Олександрія", "Інститу-

ту захисту рослин" Української академії аграрних наук, ТОВ "ТПК "Профіль-ГП", ТОВ "Завод "Таро-ПАК", ТОВ "БілоцерківМАЗ", ТОВ "Укр-Пак", частина Білоцерківського дендропарку "Олександрія", три АЗС тощо.

Безпосередньо у селах Фурси та Чмирівка зареєстровані та розміщені ПСП "Янтарне", ТОВ "Аніко", деревообробна дільниця, житлово-комунальне виробниче підприємство (ЖКВП), СОК "Добробут-Агро", ПП "Мотор", ПП будматеріалів "Пилипець", ПП "Ліріс", ТОВ "Ромашка", ТОВ "Гулівер" тощо.

У с. Фурси зареєстровано підприємство середнього бізнесу – ТОВ "Завод "Термо-ПАК", яке є лідером з виготовлення пакувального обладнання на ринку України, розташована електронно-цифрова АТС на 2200 номерів та вежа стільникового зв'язку "Київстар".

У селах ради створена єдина комунальна власність сільської громади, до якої належать дороги, дамби, мости, кладовища, стадіон, спортивні майданчики, нежитлові будівлі (сільська рада, дошкільний навчальний заклад "Сніжинка", лікарська медична амбулаторія загальної практики сімейної медицини, ФАП с. Чмирівка, сільська бібліотека, Будинок культури, сільський клуб, будівлі колишньої котельні та дитячих ясел).

Планування території

Задля вирішення соціально-економічних та культурних проблем, а також розбудови населеного пункту, сільська рада повинна мати генеральний план забудови території.

Так, у зв'язку із зазначеною проблемою, сільська рада с. Фурси спільно з підприємцями, які виявили бажання розмістити свої виробництва на території села, домовились про виготовлення схеми планування території фурсівської сільської ради з перспективою її розвитку на 25 років. Вартість виконання робіт щодо виготовлення зазначеної документації становить 265 тис. грн. Згідно з договором, який сільська рада підписала з керівництвом ТОВ "Київський Інституту інвестиційної стратегії регіонального розвитку", зазначена Схема планування території вже виготовлена і проходить експертизу у Київській обласній державній адміністрації. Зазначеним проектом ураховані положення соціально-

економічного розвитку Білоцерківського району, програми розвитку малого та середнього бізнесу цього району та Програми залучення інвестицій в економічний розвиток територій Фурсівської сільської ради. Проектом також відкориговані межі територій населених пунктів Фурси і Чмирівка з м. Біла Церква, проектною межею сільською радою охоплено окремі незабудовані території, з метою упорядкування землекористування та функціонального зонування територій сільської ради; визначений генеральний напрямок розвитку функціональних зон населених пунктів у Східному, Південному та Південно-Східному напрямках.

Схема планування територій Фурсівської сільської ради складається з таких розділів:

- Організація території сільської ради;
- Житлове будівництво;
- Території об'єктів культурно-освітнього і торговельно-побутового призначення;
- Виробниче будівництво;
- Інженерне забезпечення;
- Комунальні території;
- Благоустрій та охорона навколишнього середовища.

Після затвердження зазначеної схеми сільрада має намір продовжити напруження необхідних документів щодо створення на землях державної власності (55–60 га) технопаркової зони для розміщення суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу з метою залучення інвестиційних коштів у розвиток місцевої економіки та додаткових податкових надходжень до місцевого бюджету. Відповідне рішення стосовно виділення земельної ділянки під технопаркову зону сесія сільської ради вже прийняла.

Крім того, спільно з Білоцерківською міською радою вирішується питання створення сучасного міжнародного авіаційно-транспортного аеропорту "Юріїв" на основі колишнього військового аеродрому.

Фінансові аспекти розвитку села

У межах сільської ради розташовані та ведуть свою виробничу і підприємницьку діяльність близько 400 підприємств, фізичних і юридичних осіб, приватних підприємців (табл. 1). Але багатогранна інфраструктура, що розміщена на території населених пунктів і у цілому ради, зобов'язує сільську раду постійно шукати шляхи розширення місцевої економіки із залученням інвестиційних коштів, розвитку малого і середнього підприємництва.

Таблиця 1

Динаміка зростання підприємництва на території Фурсівської сільської ради за 2000–2008 рр.

Організація	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Державні установи	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Торговельні організації	9	9	10	11	11	12	12	17	22
Інші юридичні та фізичні особи	44	44	51	56	66	90	94	100	101
За межами населених пунктів	28	28	33	38	49	64	73	77	87
Юридичні та фізичні особи, які не використовують земельні ділянки	87	98	112	132	143	160	170	170	170
Усього	177	190	215	246	278	335	358	373	389
Порівнянні з попереднім роком, %	-	107,3	113,2	114,4	113,0	120,5	106,9	104,2	104,3
Порівняно з 2000 р., %	-	107,3	121,5	139,0	157,1	189,2	202,2	210,7	219,8

Джерело: за даними звіту Фурсівської сільської ради за відповідні роки.

На сьогодні сільська рада як орган місцевого самоврядування вимушена самостійно вирішувати безліч проблем соціально-економічного і культурного розвитку громади, утримання об'єктів комунальної власності, забезпечення діяльності об'єктів соціально-культурного призначення з виплатою заробітної плати їх працівникам, надавати матеріальну допомогу населенню, підтримувати у належному стані чистоту довкілля та вирішувати питання благоустрою території. Без належного фінансового забезпечення реалізовувати все зазначене вище дуже важко. Вирішення сільською радою цих проблем залежить від наявності коштів у місцевому бюджеті.

Нині рішенням сесії сільської ради була схвалена Програма залучення інвестицій у подальший економічний розвиток території ради на основі створення промислової зони (майже 60 га), а також завершується будівництво м'ясопереробного підприємства на основі проданого сільською радою на аукціоні колишнього майнового комплексу військової частини (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз виконання доходної частини сільського бюджету Фурсівської сільської ради за 2000–2008 рр.

I. Загальний фонд									
Рік/податок	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Прибутковий податок з громадян	29400	64452	74753	126264	134557	164517	261042	363191	1042275
Плата за землю	57500	72515	50937	53972	63476	111081	223484	366135	515434
Місцеві податки і збори	9700	9724	10335	9620	11711	12162	13250	13452	35809
Фіксований податок	-	4012	5864	7173	8041	24481	15694	17350	18780
Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва	-	-	77519	116670	131786	160986	183065	193090	244396
Держмито		226	11213	14280	16911	10545	7799	14642	9200
інші	5500	3276	44008	12754	17557	13152	36161	160767	205066
Всього	102100	154205	274629	340733	384039	496924	740495	1128627	2070960
II. Спеціальний фонд									
Податок з власників транспорту	12000	10640	9867	23019	17447	35699	33144	54286	85361
Надходження коштів від відчуження майна	-	-	-	-	42025	-	1500	1168277	-
Кошти від продажу землі	-	-	-	17167	6865	14942	459705	986033	1218755
Збір за забруднення навколишнього середовища	-	-	448	1768	915	658	88	1090	1985
інші		4893	16354	19895	30772	35809	103026	37318	42085
Всього	12000	15533	58934	104014	105024	87108	597463	2247004	1348193
РАЗОМ	114100	169738	333563	444747	489063	584032	1337958	3375631	3419153
Порівняно з попереднім роком, %	-	114,8	196,5	133,3	109,9	119,4	229,1	252,3	101,3
Порівняно з 2000 р., %	-	114,8	292,3	389,8	428,6	511,9	1172,6	2958,5	2996,6

Джерело: за даними звітів Фурсівської сільської ради за відповідні роки.

Крім того, у надходженні позабюджетних коштів значну роль відіграє введене місцеве самооподаткування, завдяки чому у належному стані підтримується парк у центрі села, кладовища та сміттєзвалище.

Незважаючи на позитивні зрушення щодо збільшення надходжень до місцевого бюджету за останні роки, багато проблем лишається невирішеними. У першу чергу це стосується утримання та розвитку навчально-матеріальної бази ЗОШ I-III ступенів, дитячого навчального закладу, медичного обслуговування населення, асфальтування доріг, освітлення вулиць, утримання спортивних споруд, кладовищ, пам'ятників, мостів, дамб, парків, зони відпочинку. Та головною проблемою зараз лишається вкрай незадовільний стан комунального обслуговування жителів сіл ради. Одна лише реконструкція водоканалізаційної мережі потребує понад 1 млн грн. Лишається проблемою і придбання основних засобів, адже в місцевому бюджеті коштів для цього взагалі не передбачено.

Так, згідно з Постановою КМУ №40 від 24.01.2007 р. та відповідно до Закону України "Про планування та забудову територій" для розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населених пунктів залучаються кошти інвесторів у розмірі від 10 до 20% вартості будівництва інженерних споруд та нежитлових будинків.

Таким чином, протягом 2000–2008 рр. було залучено для вирішення соціальних проблем 5 млн 867 тис. грн позабюджетних коштів, зокрема на будівництво газопроводу Біла Церква – Фурси – Чмирівка (235 тис. грн), доріг (500 тис. грн), медичної амбулаторії сімейної практики (185 тис. грн), очищення річки (550 тис. грн), заміну вікон та дахів у сільській школі та дитячому садочку (1250 тис. грн), допомогу жителям села (понад 500 тис. грн) тощо.

Розширення бази оподаткування за рахунок залучення коштів інвесторів сприяло значному розширенню і збільшенню надходжень до місцевого бюджету. Зростання надходжень до місцевого бюджету за аналізований період відбулось за рахунок активізації індивідуальної підприємницької діяльності на селі та розширення можливостей громади у використанні місцевих активів, про що свідчить зростання надходжень від прибуткового податку з громадян; орендної

плати за землю (особливо несільськогосподарського призначення); комунального податку; єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва.

Фурсяни на чолі зі своїм сільським головою намагаються вирішувати всі нагальні проблеми, не очікуючи сторонньої допомоги.

Головне для них – зберегти своє село для дітей та онуків. Поліпшити соціальний і культурний осередок свого життя.

Час змінює все: і людей і традиції, і вподобання. Змінюються і села. На жаль, рідко на краще. Адже сьогодні тисячі українських сіл знаходяться на межі занепаду, а сотні – ліквідації, і тому вдвічі приємніше чути і бачити, що залишаються й такі, які не тільки жевріють, а живуть і розвиваються.